

Monumentnummer*: 516913

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijkmonument
Inschrijving register* 19 september 2000
Kadaster deel/nr 82971/137

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*					
Arnhem	Arnhem	Gelderland					
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Cronjéstraat	1			6814 AG	Arnhem		
Cronjéstraat	3			6814 AG	Arnhem		
Zijpendaalseweg	2			6814 CK	Arnhem		
Zijpendaalseweg	4			6814 CK	Arnhem		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Arnhem	N				3075		

Omschrijving**

Inleiding

WINKEL met twee BOVENWONINGEN en HEKWERKEN gebouwd in 1904 in opdracht van de "firma in comestibles Belderbos" door architect Willem Diehl (1876-1959) in de stijl van de geometrische Art Nouveau op de hoek van de Zijpendaalseweg, een oude uitvalsweg, en de Cronjéstraat, die de voornaamste toegang tot de Transvaalbuurt vormt. Komend vanuit de stad valt dit pand meteen op wanneer men onder de Zijpse poort (tegenwoordig een spoorwegviaduct) door komt. Het tegeltableau boven de deur van Zijpendaalseweg 2 is vervaardigd door Joost Thoof & Labouchère Delft naar ontwerp van W.Diehl. De voorstelling op het tegeltableau, "De hoge vlucht" geheten, geeft de richting aan, die het bedrijf Belderbos met deze vestiging genomen had.

Aan de zijde van de Zijpendaalseweg sluit links van Zijpendaalseweg 2-4 een eveneens door Diehl ontworpen pand aan (Zijpendaalseweg 6-8), in dezelfde stijl en met veel dezelfde details. De voortuinen van de panden zijn bestraat met klinkers.

Omschrijving

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

WINKEL met twee BOVENWONINGEN op een in hoofdlijn L-vormige plattegrond met een kwartrond gebogen voorgevel op de hoek. De zeven traveeën brede VOORGEVEL is onder te verdelen in drie delen, welke op zich zelf een symmetrische opzet met grotendeels symmetrische indeling hebben gekregen. Van links naar rechts gezien betreft het een breed, drielaags gedeelte met drie brede traveeën, waarvan de middentravee in de tweede bouwlaag is voorzien van een licht uitspringende, rechthoekige hangende erker, rustend op een ijzeren balk en op de hoeken op gemetselde, driemaal naar voren springende dammen, met natuurstenen gedecoreerde kraagstenen, bekroond door een overstekend balkon op houten bewerkte klossen. De middentravee wordt bekroond door een dakhuis met een driezijdig gesloten voorgevel, omgeven door een gebogen schilddak met een driezijdige sluiting met groot overstek. De middentravee van het linker deel wordt afgesloten door een geornamenteerde zandstenen lijst met op de hoeken cirkelvormige zandstenen ornamenten. De hoeken van dit linker gevelgedeelte zijn voorzien van uitkragende ronde doorgestoken hoekdammen met natuurstenen geornamenteerde bekroningen. Hiertussen bevinden zich ruim overstekende houten bakgoten op bewerkte klossen met houten ringen. Rechts volgt op dit linker gevelgedeelte een breed tweelaags geveldeel met één brede middentravee en aan weerszijden een smalle travee. Dit gedeelte sluit boven af met een over de gehele breedte doorgetrokken overstekend balkon op houten klossen. In het gebogen dakschild hierboven is een grote halfronde houten dakkapel opgenomen met twee 2-ruits balkondeuren met zijlichten, waarboven beschoten delen. Tenslotte volgt geheel rechts een smal drielaags gedeelte met één brede travee, met boven de eerste bouwlaag weer een overstekend balkon. Dit balkon rust in tegenstelling tot de andere balkons op een ijzerconstructie met troggewelven, uitgevoerd in siermetselwerk in witte en zwarte verblendsteen. Deze travee sluit op de hoeken af met doorgestoken achzijdige hoekdammen, met verticale sierbanden in zwarte en witte verblendsteen in schaakbordpatronen en natuurstenen bekroningen. Hiertussen bevindt zich eenzelfde bakgoot als bij het linker geveldeel. Het pand bezit platte daken afgezien van het schilddak en het gebogen dakschild. Deze zijn voorzien van leien in maasdekking. Er bevinden zich verder enkele gepleisterde schoorstenen in het dak. Het pand is gedeeltelijk onderkelderd.

De gebogen VOORGEVEL is hoofdzakelijk geelwit gepleisterd en bezit een hardstenen plint met onderin horizontale groeven. Deze plint is met uitzondering van de brede rechter travee aan de Cronjéstraat tot ongeveer een meter hoogte doorgetrokken en sluit hier af met een rand van in de hardsteen uitgespaarde gestileerde vlinders, welke zijn verguld. De eerste bouwlaag is met uitzondering van de rechter travee gemetseld in roomwitte verblendsteen in kruisverband, met natuurstenen geboortestenen, kraagstenen en ornamenten. Ook de licht uitspringende hangende erker in de tweede bouwlaag van het geveldeel aan de Zijpendaalseweg is uitgevoerd in deze steen, evenals de rollagen boven de ijzeren lateien van de vensters. De overige delen van de gevel zijn gepleisterd en geschilderd in een roomwitte tint. Deze gepleisterde geveldelen zijn verder versierd met smalle en brede speklagen in roomwitte en zwarte verblendsteen, uitgevoerd in schaakbordpatroon. Het brede linker gevelgedeelte bezit in de eerste bouwlaag in de brede linker travee links een deur, gevat in een segmentboogopening, met er voor een hardstenen bordestrap, met hardstenen zijkanten, afgesloten door een gebogen verlopende rollaag in roomwitte verblendsteen. De gebeitste deur met een hoog paneel met schouderboogafsluiting en klein ovaal raampje is gevat in een kozijn met smalle zijlichten en een getoogd bovenlicht met in het centrum drie verticale roeden. De houten panelen onder de zijlichten zijn versierd met drie in het houtwerk uitgespaarde cirkels. Rechts naast deze deur bevindt zich een smal etalagevenster, afgesloten door een segmentboog met een kozijn met vast gedecoreerd kalf, enkelruits raam en getoogd 2-ruits bovenlicht met een houten geornamenteerde lambrekijn. De brede middentravee bezit een breed rechthoekig etalagevenster, afgesloten met een ijzeren latei op natuurstenen hoekblokken. Dit venster heeft een kozijn met vast kalf, groot enkelruits raam en 5-ruits bovenlicht (waarvan middelste licht uitgevoerd als klapraam) met op de hoeken nog een smal ruitje. De brede rechter travee van dit gevelgedeelte bezit een dito uitgevoerd rechthoekig etalagevenster. De tweede bouwlaag bezit in de linker travee geheel links een klein rechthoekig venstertje met 2-ruits draairaampje, afgesloten door een rollaag in zwarte verblendsteen en daarnaast twee vensters met een gezamenlijke ijzeren latei ter afsluiting, met een rollaag in roomwitte en zwarte

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verblendsteen. De vensters zijn van elkaar gescheiden door een smalle gepleisterde muurdam en bezitten elk een schuifraam met 2-ruits bovenlicht met lamberkijn. De wisseldorpels zijn versierd met witte uitgespaarde lijndecoraties. In de hangende erker bevindt zich een breed venster onder een ijzeren latei met een kozijn met tussenstijl en twee schuiframen met bovenlichten met in het centrum drie verticale roeden. De wisseldorpels zijn gedecoreerd. Het venster bezit een lamberkijn. De brede rechter travee bezit in de tweede bouwlaag eenzelfde venster als dat van de erker met boven de ijzeren latei een rollaag in roomwitte verblendsteen. De derde bouwlaag van dit gevelgedeelte bezit in alle drie de traveeën een grote T-vormige opening. Deze is in de beide hoektraveeën uitgevoerd als venster met in het onderste gedeelte een stolpraam en in het brede bovendeel een bovenlicht en in de middentravee bezit de opening in het smallere deel dubbele balkondeuren en in het brede deel eveneens een bovenlicht. Deze bovenlichten bezitten elk drie groepjes van twee verticale roeden, en onder een reeks kleine ruitjes. Het hekwerk van het balkon bezit door elkaar gevlochten verticale en horizontale spijlen en boven een reeks pijlvleugelvormige versieringen (ook de overige balkonhekken zijn zo uitgevoerd). Boven het bovenlicht van deze middentravee sluit de gevel af met een strook siermetselwerk in zwarte en roomwitte verblendsteen in schaakbordpatroon en een natuurstenen dekljst met op de hoeken een natuurstenen grote ringvormige bekroning met in de top weer drie ringen. Deze afsluiting met siermetselwerkfries en dekljst wordt slechts in het midden doorbroken door het middenvenster van het dakhuis met een raam met bovendeel met een aan de onderzijde gebogen uitgevoerde roede en twee verticale roeden in het centrum. Dit bovendeel heeft geel glas. De twee schuin geplaatste zijden van dit dakhuis bezitten een deur met een dito uitgevoerd raam, uitkomend op het plat achter de borstwering. Het tweelaags gevelgedeelte heeft in de eerste bouwlaag van de brede middentravee weer een groot rechthoekig etalagevenster, uitgevoerd als de vensters van het linker gevelgedeelte. Links van dit venster bevindt zich de winkel deur gevat in een licht getoogde opening. De oorspronkelijke deur is vervangen door een moderne glazen deur. De deuropening sluit af met een zandstenen strek met getoogde onderzijde. Deze strek is versierd met drie reeksen bloktandlijsten. Aan weerszijden wordt deze strek geflankeerd door een in hoofdlijn H-vormig natuurstenen veld, met daarop in reliëf gestileerde bloemdecoraties (door elkaar gevlochten cirkels en booglijnen). De muurdammen ter weerszijden van de deur bezitten een smal, verticaal verdiept veld, onder afgesloten door een natuurstenen blokje met afzaat. Boven deze deuropening en de flankerende decoraties strekt zich een door een segmentboog afgesloten veld uit met daarin een tegeltableau. Hierop is een berglandschap weergegeven met opkomende zon met in de nog deels bewolkte lucht een zojuist opgevlogen adelaar. Het tableau is rechts onder gesigneerd met "Joost Thoof en Labouchère, Delft". Rechts van het brede etalagevenster bevindt zich de deur naar de bovenwoning aan de Cronjéstraat. De gebeitste deur met een hoog paneel met schouderboogafsluiting en klein ovaal raampje is gevat in een kozijn met smalle zijlichten en een getoogd 6-ruits bovenlicht. De zijlichten zijn van de deur gescheiden door een smalle hardstenen dam. Ook het met driehoekjes versierde kalf is uitgevoerd in natuursteen. De deur lijkt, evenals de deur van Zijpendaalseweg 4, van jongere datum te zijn (1920-1930). In de tweede bouwlaag bevindt zich in de brede middentravee een breed venster, waarvan het middengedeelte is uitgebouwd als een houten, rechthoekige hangende erker, op houten gedecoreerde klossen. De hoekstijlen van deze erker zijn ook weer versierd met profielen en in wit opgehoogde decoraties (pijlvleugelvormen en visgraatachtige decoraties met een gestileerde tulpbekroning). Zowel de hoekdelen van het venster als het erkervormige middengedeelte bezitten een enkelruits raam met een 9-ruits bovenlicht en lamberkijns. De beide smalle hoektraveeën van dit gevelgedeelte bezitten in de tweede bouwlaag een smal venster met rollaag in zwarte en witte verblendsteen en een schuifraam met 6-ruits bovenlicht en lamberkijn. Ook hier is de wisseldorpel weer gedecoreerd met witte lijndecoraties. De tweede bouwlaag van dit gevelgedeelte springt in haar geheel iets terug, ten opzichte van de omliggende geveldelen. Dit geveldeel sluit over de gehele breedte (zoals reeds hierboven is beschreven) af met een balkon met groot overstek op gedecoreerde klossen.

Het smalle drielaags rechter gevelgedeelte aan de Cronjéstraat heeft in de eerste bouwlaag een gewijzigde opening. Oorspronkelijk bevond zich hier een grote door een segmentboog afgesloten opening met stenen tussendammen, met een deur en zijlichten. Thans

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

bevindt zich hier een rechthoekige opening, afgesloten door een stalen lateibalk met etalageraam en deur. De vier kleine, rechthoekige vensters in de bovenbouw van deze bouwlaag zijn nog wel oorspronkelijk. Deze bezitten enkelruits ramen (mogelijk oorspronkelijk met roeden) en sluiten af met rollagen in zwarte verblendsteen en natuurstenen geboortestenen met afgeronde binnenhoeken. Hierboven bevindt zich een balkon met ijzerconstructie met vijf troggewelven in siermetselwerk met weer eenzelfde balkonhek als bij de overige balkons. De tweede bouwlaag bezit een brede rechthoekige opening, afgesloten door een ijzeren lateibalk met een kozijn met twee tussenstijlen, met dubbele balkondeuren met ramen en veelruits bovenlicht en flankerende enkelruits zijlichten met 2-ruits bovenlichten. Ook hier weer een lamberkijn van hetzelfde type als elders in de gevel. De lateibalk sluit boven af met een strook siermetselwerk in roomwitte en zwarte verblendsteen in schaakbordpatroon. De aanzetblokken onder de balk zijn op dezelfde wijze uitgevoerd. De derde bouwlaag bezit drie rechthoekige smalle vensters elk met schuifraam, 6-ruits bovenlicht, gedecoreerde wisseldorpel en lamberkijn. De gevel is vanaf de wisseldorpel van deze drie vensters versierd met siermetselwerk in roomwitte en zwarte verblendsteen in schaakbordpatroon.

De gepleisterde dakopbouw achter het schilddak is voorzien van een plat dak en een brede vensterstrook met enkelruits raampjes (deze geeft licht aan het trappenhuis van Cronjéstraat 1).

Het houtwerk van kozijnen, ramen, lamberkijns, goten en het dragende ijzerwerk van lateien en balkons is blauwgroen geschilderd met accenten in wit voor decoraties. De gootklossen bezitten afwisselend rode en witte ringen. De ijzeren balkonhekken zijn rood geschilderd met witte driehoekige decoraties. Met uitzondering van de winkelpuien bezitten de bovenlichten van de vensters geel kathedraalglas. De vensters van de verdiepingen bezitten verder lekdorpels van zwarte verblendsteen tussen natuurstenen gedecoreerde hoekblokken.

De ACHTERGEVELS van het pand zijn eenvoudig uitgevoerd in baksteen in kruisverband met vensters met o.a. schuiframen. Het INTERIEUR van de winkel is geheel gemoderniseerd. Daarentegen bevat het INTERIEUR van de bovenwoningen nog enkele oorspronkelijke elementen. Beide bovenwoningen bezitten nog het oorspronkelijke trappenhuis met polygonale houten bordestrappen met sober gedecoreerde trappalen, gezaagde spijlen met geometrische motieven en geprofileerde leuning met omgekrulde uiteinden. Beide woningen bezitten nog oorspronkelijke binnendeurkozijnen, binnendeuren met lijstprofielen en schuifdeuren met ruitjes van geslepen glas. Verder bezitten beide woningen nog de oorspronkelijke keukenservieskast met 8-ruits raampjes, terwijl de linker woning ook nog het oude aanrecht met kastjes bezit. Sommige ruimten bezitten nog de oorspronkelijke visgraatparketvloeren en Art Nouveau-stucplafonds, met in de hoekornamenten gestileerde weergaven van uilen. De plafonds van de linker bovenwoning bezitten tevens nog een middenrozet met gestileerd zonnebloemmotief, linten en vogels. De linker woning bezit tevens nog een aantal zwart marmeren schouwen met Art nouveau-motieven (één met gestileerde bloemmotieven en de andere met geometrische motieven, opgehoogd in zilverwitte tinten). In de stoep voor de voorgevel bevinden zich ter hoogte van de etalagevensters gemetselde kelderkoekoeken met roosters. Naast de linker deur, aan weerszijden van de deur naar de bovenwoning aan de Cronjéstraat en geheel rechts op de hoek bevinden zich haaks op de gevel geplaatste ijzeren hekwerken met drie naar boven taps toelopende staanders op twee poten met op het bovendeel tien, kleine vergulde knoppen. Deze staanders worden onderling verbonden door drie horizontale ijzeren buizen, met vergulde bollen en ringen.

Waardering

WINKEL met twee BOVENWONINGEN en HEKWERKEN gebouwd door W.Diehl in 1904.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- Van architectuurhistorische waarde omdat het pand een van de eerste en een van de meest uitgesproken monumentale panden in Arnhem is, gebouwd in Art Nouveau-stijl. Het pand is van architectuurhistorisch belang vanwege de bijzondere hoofdvorm met de gebogen gevel, de in hoogte verspringende bouwdelen en de opmerkelijke geveldetailering en het kleurgebruik.

Het pand is van architectuurhistorisch belang als onderdeel van het oeuvre van de architect Willem Diehl, omdat het zijn eerste grote opdracht in Arnhem betreft, waarmee de architect een opvallende carrière in de stad begon, welke hij uiteindelijk met de bouw van het Vesta-gebouw in 1930 zou afsluiten. In de tussenliggende periode tekende Diehl voor een reeks zeer opvallende ontwerpen, die binnen het historische architectuurbestand van Arnhem een bijzondere plaats innemen.

- Van stedenbouwkundige waarde vanwege de zeer prominente plaats op de hoek van de Cronjéstraat en het beginpunt van de oude uitvalsweg, de Zijpendaalseweg. Het pand springt direct in het oog wanneer men de Zijpse poort (spoorwegviaduct) gepasseerd is. Het pand vormt de toegang tot de voornamelijk in het eerste decennium van deze eeuw gebouwde Transvaalbuurt, waar een aanzienlijk deel van de herenhuizen door Diehl is ontworpen.

Hoofdcategorie

Woningen en woningbouwcomplexen

Subcategorie

Werk-woonhuis

Functie

Winkelwoning